

CONTOS GALEGOS

GARGOLAS

Por EVARISTO CORREA - CALDERON

Dende des legoas á redonda acudían á romaxe do Santo Vitorio os cegos, os tolleitos, os probes, os gafados, as ofercidas, os romeiros.

O Santo Vitorio era tradicional e milagreiro. A imaxe do Santo Vitorio, brosma e grotesca, de pau, pintado c'uns dourados moi rechamantes, desconchados polos séculos, estaba metida nun furoco de pedra no altar maior, onde alumearan unhas velas rizadas. As beiras, Santa Madanela, coa caliveira, e San Xosé coa variña fríolla de lirios.

Xunto do altar, unha táboa, onde colgaban as presentallas: bois, maus, pes, pezuñas, cabezas, de cerámica amarela, mal feitas polos devotos, e duas huchas para o centeo e para a cera que traguían os romeiros.

Era unha capela románica tuda de cantería, aprasada, nacha, abovedada, c'uns bufarros sin cristaes, por onde entraba pouca luz, os vencellos de dia i-los muricegos pola noite a sorber o aceite da lampara acesa.

No ábside había, ciceladas na pedra fusca e carcomida, estranas imaxinerías bárbaras e sinceiras.

O pórtico era inxel e rústico. Os motivos dos chapiteles representaban figuras risorias ou eróticas ou litúrxicas:

Un cego botaba fora os demos a un endiñado.

Un mónstruo tragaba un feto.

Un martirio. O santo ispidio conservaba no rosto brosma unha sonrisa de benaventuranza. Unha lanza atravesába de parte a parte.

Un guerreiro sóbor de un cabalo, coa lanza ergueta.

A porta da capela estaba ferrada de lomazos ferruxentos.

Sóbor da capela erguise o chochel no que había unha campá choca.

Arrodeaba a ermida do Santo Vitorio un adro verde, con tres cruces pintadas de chapapote, sencido de margaridas brancas e amarelas, e de tróqueles. Había un teixo moi lanzal, e, no curro, algunas roseiras fríollidas.

Cando ficaba silenzioso o cimetro aldeán, ouciase un rumor de abellas. Tras da parede escomenzaba o horto do crego, cheo de repolos, de leitugas moi tréfegas, c'un carroiro de árbores frutaeas e todo, e baixo d'iles acostumaba facel o rezoo, paseando, o señor párroco. Como no horto do crego había sete colmeas — unha estaba morta — as abellas ian a dar ao cimetro.

Os cochiños que pasaban polo camiño fociñaban e entraban polo medio das táboas da descangallada cancela do adro, pascían na herba e corrían asustados, ao ouvir algún ruido, gruñindo, i-o sair ao camiño batianse as cabezas, de lado, ou mordianse as orellas. A ama do crego puña pedras na cancela, pra que non entrasen os pillabás, porque era unha profanación.

Había que andar un camiño cheo de lama, pasar sóbor de unhas táboas que facían de pontello, pestas en col de un rego, que abalaban e se curvaban c'po peso, pra chegar ao prado onde se celebraba a romaxe do Santo Vitorio, á soma d'uns olmos xenitís e duns castiños pródigos.

Polos camiños húmedos e arrecendentes das aldeias, camiñaban as ofercidas descalzas e vestidas con hábitos azúes e amarelos, cheas de fervor.

Ofercéranse polo fillo que había de nacer ou polo fillo que ia na outra banda.

Na igrexa, o sacrístán, moi sabido n'isas cousas, faríalles unha crus sóbor da testa coa boeta das ánimas, dicindo un esconxuro...

Outras fixeran a ofrenda de levar unha vela acesa.

Outras ofercéranse a ir de xionllos, debaixo dos santos, na porcesión, levadas da man por unha veciña ou pola filla mais moza.

Ian rezando cheas de unción, movendo os beizos soavemente.

Despois volverían polos mesmos camiños, descatas e purificadas, pasando por riba dos toxos fírenses e das pedras afiadas, que lles facían chagás nos pes hinchados.

—Todo sea por Deus e para o se ben!

* * *

Saiu a porcesión polo redor da eirexa.

Sóbor d'unhas angarillas ia o Santo Vitorio.

Facía un sol plan e ardente, que caía sóbor dos santos e da moiñedume.

Os mozos facían repicar a campana chocada.

Os ramistas alcendían as bombas de palenque que deixaban ao rubir un regueiro de fogo, e que retembraban no ceo cóncavo e azul.

Os rapaces corrián polos prados e polo horto do crego, pra coller as variñas das bombas.

Ladraban os cás nas airas, ao estoupo.

As aldeanas levaban panos coorados, panos de seda branca, mantos de lá negra, con cintas e reberetes roxos.

Os petrucios — testas viriles da coor da madeira dos castiñeiros, testas incrinadas e brancas — punian sóbor da cabeza os panos d'herbas pra se quitar o sol.

Os fidalgos levaban abertos seus quitasoles.

As voces dos erekos, que ian revestidos con casullas douradas e con sobrepellices rizadas, cramban:

—Santa Virgo Virginum...!

Os romeiros contestaban a coro:

—Ora pre nobis!

Tras da porcesión, a banda de Guimarey tocaba o Hino de Rego.

* * *

Polo campo da romaxe había carros con gábados de viño.

Fondos caldeiros de pulpo con fogo d'estelas per baixo.

Vellas que fritian sardiñas.

Tendas de roscas.

Postos de froitas: Uvas brancas e mouras do Vierzo, melós alpeches, péxegos aterciopelados, peras d'auga, todo amoreado en cestós.

Había un pregón:

—Auga de limón fría! !